

PREHODI V SVET DELA – IZBIRA ALI NUJA?

uredniki: **Bojan Dekleva,**
Jana Rapuš Pavel
in **Darja Zorc Maver**

 socialno
pedagoške teme

socialno
pedagoške teme

PREHODI V SVET DELA – IZBIRA ALI NUJA?

Uredili: Bojan Dekleva, Jana Rapuš Pavel, Darja Zorc Maver

Recenzenta: dr. Mitja Krajncan, dr. Matej Sande

Lektorica: Katarina Mihelič

Angleški prevodi: Meta Cerar

Izdajatelj: Pedagoška fakulteta, Univerza v Ljubljani

Za izdajatelja: dr. Cveta Razdevšek Pučko, dekanja

Oblikovanje in prelom: studiobotas

Ilustracija na naslovnici je izdelana po motivu dela "Menschen" iz leta 1936, avtorja Gerda Aritza.

Tisk: Tiskarna Vovk, Domžale

©2007 Avtorji

CIP - Kataložni zapis o publikaciji
Narodna in univerzitetna knjižnica, Ljubljana

331.5(082)

PREHODI v svet dela - izbira ali nuja? / uredili Bojan Dekleva,
Jana Rapuš Pavel, Darja Zorc Maver ; [angleški prevodi Meta Cerar].
- Ljubljana : Pedagoška fakulteta, 2007

ISBN 978-961-253-017-4
1. Dekleva, Bojan
234232320

Univerza v Ljubljani
Pedagoška fakulteta

PREHODI V SVET DELA — IZBIRA ALI NUJA?

Uredili:

Bojan Dekleva, Jana Rapuš Pavel, Darja Zorc Maver

Ljubljana, junij 2007

KAZALO

PREDGOVOR	Bojan Dekleva	7
1 SOCIALNA PEDAGOGIKA IN DRUŽBA DELA	Darja Zorc Maver	10
2 NEZAPOSLENOST, STRES IN ZDRAVJE	Sonja Žorga in Olga Poljšak – Škraban	19
3 IDENTIFIKACIJA PSIHOSOCIALNO OGROŽENIH IN SOCIALNO IZKLUČENIH SKUPIN MLADIH NEZAPOSLENIH V SLOVENIJI	Mija Marija Klemencič Rozman in Bojan Dekleva	32
4 NAPOVEDOVANJE IZHODOV IZ STANJA BREZPOSELNOSTI PRI MLADIH	Jana Rapuš Pavel, Bojan Dekleva	60
5 NEKATERE PSIHOLŠKE ZNAČILNOSTI MLADIH (NE)ZAPOSLENIH	Olga Poljšak – Škraban in Sonja Žorga	85
6 ZNAČILNOSTI PREHODOV MLADIH V SMERI STATUSNE PRAZNINE	Jana Rapuš Pavel, Tjaša Stepišnik Perdih	104

7 DELOVNO MESTO – ULICA (BREZDOMCI MLAJŠE
GENERACIJE, IZKLUČENI IZ SFERE DELA)

Špela Razpotnik 124

8 SODOBNE SPREMEMBE NA TRGU DELA
IN POSLEDICE POLITIČNO-EKONOMSKEGA
NASILJA V VSAKDANJEM ŽIVLJENJU BREZDOMCEV

Luna Jurančič Šribar 158

9 GLEDALIŠKO USTVARJANJE V PROCESU
SOCIALNEGA UČENJA – MODEL DELA Z RANLJIVIMI
SKUPINAMI MLADIH

Alenka Kobolt 176

10 OD REPRODUKCIJE »NORMALNEGA ŽIVLJENJSKEGA
POTEKA« K ZAŠČITI RAZLIČNIH PREHODOV
MLADIH

Jana Rapuš Pavel, Darja Zorc Maver, Alenka Kobolt,
Špela Razpotnik in Bojan Dekleva 196

POVZETKI/ABSTRACTS 206

INFORMACIJE O AVTORICAH/JU 218

STVARNO KAZALO 220

AVTORSKO KAZALO 224

PREDGOVOR

S sfero dela se je slovenska socialna pedagogika teoretsko in raziskovalno doslej le malo ukvarjala, pa čeprav so socialne pedagoginje in pedagogi v praksi deloma delovali tudi na področjih zaposlovanja in različnega delovnega usposabljanja, predvsem v okviru vzgojnih in podobnih zavodov, organizacijah in programih projektnega učenja, pa tudi v okviru različnih (redkih) projektov uličnega in skupnostnega dela. Na področju raziskovanja sta bila verjetno prva vidnejša mejnika raziskava »Socialna vključenost in psihosocialno zdravje mladih z izkušnjami brezposelnosti na območju Ljubljane« (sofinancer MOL, 2003-2004) ter knjiga »Delo je luksuz« avtorice Jane Rapuš Pavel (2005), v kateri je povzet večji del ugotovitev te raziskave. V letih 2004-2007 je tekel raziskovalni projekt »Koncepti in strategije socialno pedagoških intervencij na področju socialne izključenosti mladih« (financer ARRS), ki je v nekem smislu nadaljevanje prej omenjene raziskave, v drugem smislu pa njena razširitev, predvsem v smeri povezovanja ugotovitev o stanju s teorijami socialno pedagoškega dela in koncepti socialno pedagoških intervencij. S to problematiko se v knjigi deloma povezuje še poseben fokus na brezdomsko populacijo, pri čemer sta dve avtorici naprej razvijali spoznanja, ki so bila dobljena v raziskovalnem projektu »Problematika brezdomstva v Ljubljani« (sofinancer MOL, 2005-2006). Hkrati je v okviru evropskega programa Grundtvig tekel še projekt z naslovom »Učenje na odru življenja«, katerega izkušnje smo nadgrajevali v kontekstu prej omenjenega projekta ARRS. Monografija torej prinaša nekakšen pregled različnih raziskovalnih smeri in pristopov, ki so tekli v okviru različnih socialnopedagoških projektov v zadnjih petih letih in se sintetizirali v projektu »Koncepti in strategije socialno pedagoških intervencij na področju socialne izključenosti mladih«.

V monografiji je zbranih 10 prispevkov 10 avtorjev/ic, od tega so trije pregledno teoretski, sedem pa empirično raziskovalnih. Od slednjih trije uporabljajo kvantitativno raziskovalno metodologijo, štirje pa kvalitativno. Eden od teh prispevkov poroča o akcijskem raziskovanju. Od empirično raziskovalnih prispevkov se štirje ukvarjajo z mladimi nezaposlenimi, dva posebej z mladimi brezdomci, eden pa z raznoliko skupino mladih s psihosocialnimi težavami.

Prvi prispevek Darje Zorc Maver analizira zgodovinsko spreminjaje pojmovanja in vloge dela. Sprašuje se o novih vlogah socialne pedagogike v družbi tveganja ter se zavzema za umestitev socialne pedagogike kot kritične družbene znanosti, ki naj ne bi prispevala samo k zmanjševanju negativnih posledic družbe, ampak tudi k njenemu spreminjanju.

V prispevku z naslovom »Nezaposlenost, stres in zdravje« avtorici Sonja Žorga in Olga Poljšak – Škraban iz psihološkega vidika analizirata možne posledice stanja nezaposlenosti na posameznikovo fizično, psihično, socialno in materialno blagostanje ter razmišljata o pogojih in načinih posameznikovega vzpostavljanja novega ravnotežje med seboj in zahtevami okolja v položaju nezaposlenosti.

V naslednjem prispevku Mija Marija Klemenčič Rozman in Bojan Dekleva poskušata identificirati najbolj psihosocialno ogrožene in socialno izključene podskupine mladih nezaposlenih. Analizo izvajata na velikem, za Slovenijo reprezentativnem vzorcu 1.635 mladih v starosti od 18 do 26 let.

Jana Rapuš Pavel in Bojan Dekleva v posebni analizi na vzorcu mladih nezaposlenih iz ljubljanske regije ugotavljata, kaj pri mladih napoveduje različne »izhode« ali razplete iz položaja brezposelnosti. Njuni rezultati opozarjajo na neučinkovitost programov aktivne politike zaposlovanja glede na merilo izhodov v zaposlitev.

V prispevku z naslovom »Nekatere psihološke značilnosti mladih (ne)zaposlenih« se Olga Poljšak – Škraban in Sonja Žorga osredotočata na raziskovanje občutka koherentnosti pri mladih brezposelnih. Njuna analiza se izteče v razmislek o možnih varovalnih dejavnikih za razvijanje močnejšega občutka koherentnosti in ohranjanja zdravja mladih (ne)zaposlenih.

Jana Rapuš Pavel in Tjaša Stepišnik Perdih v prispevku »Značilnosti prehodov mladih v smeri statusne praznine« raziskujeta biografska ozadja mladih, ki so se v procesu prehajanja znašli v položaju družbene statusne praznine. Najdeta in opozorita na različne značilnosti in vzročno-posledične zveze, ki vodijo in vzdržujejo mlade v položaju statusne praznine.

Špela Razpotnik v prispevku z naslovom »Delovno mesto – ulica« obravnava dolgotrajno nezaposlene posameznike, brezdomce mlajše generacije. Izhajajoč iz obsežne prakse terenskega dela z njimi v okviru dejavnosti društva Kralji ulice razmišlja, kako naj se ob brezdomstvu odziva socialnopedagoška stroka ter kako naj pristopa k tovrstni populaciji.

Luna Jurančič Šribar raziskuje sodobne spremembe na trgu dela in posledice politično-ekonomskega nasilja v vsakdanjem življenju brezdomcev. Zanima jo, kako se v sodobni potrošniški družbi spreminja delovna vloga socialno izključenih posameznikov, pri katerih se negativne posledice družbenih in ekonomskih sprememb še najhitreje in najbolj silovito odražajo. Njen zaključek

je, da sodobne spremembe v polju dela določenemu bolj privilegiranemu delu družbe prinašajo nove možnosti osvoboditve od tradicionalnih vzorcev v polju dela, medtem ko iste spremembe drugemu, manj privilegiranemu delu družbe prinašajo še večjo izključenost, ga potiskajo v še večjo podreditev ter jim še bolj omejijo možnost izbire in nadzora nad lastnim življenjem.

Prispevek Alenke Kobolt »Gledališko ustvarjanje v procesu socialnega učenja – model dela z ranljivimi skupinami mladih« razpravlja o tem, kakšne kompetence potrebujejo socialni pedagogi, ki se ukvarjajo z ranljivimi skupinami mladih v današnji globalizacijski evropski družbi. Skozi opis akcijskega raziskovanja predstavi inovativni model gledališkega socialno pedagoškega dela z ranljivimi skupinami mladih.

V zaključnem prispevku Jana Rapuš Pavel, Darja Zorc Maver, Alenka Kobolt, Špela Razpotnik in Bojan Dekleva razmišljajo o potrebnih spremembah v teoriji in praksi socialne pedagogike v kontekstu aktualnih sprememb v naravi družbenega življenja, pomenu in vlogi dela v njem ter prehajanju mladih v svet odraslosti in dela. Knjigo zaključujejo z osnovno mislijo, da naj bi v socialni pedagogiki tem spremembam ustrezal odmik od usmeritve v delo k življenjski usmeritvi, ki implicira nove modele socialnega vključevanja, fleksibilizacijo modelov pomoči, odmik od deficitarnega modela, ter usmerjanje v načela sprejemanja, aktivacije, participacije in opolnomočenja.

Za sodelovanje se zahvaljujemo vsem mladim (in manj mladim) osebam, ki so bile vključene kot intervjuvanci ali anketiranci v dejavnosti posameznih podprojektov, ki jih opisujejo poglavja te monografije. Prav tako gre zahvala mnogim raziskovalnim sodelavcem (med katerimi je bilo največ študentov socialne pedagogike), ki tu niso imenovani, vendar so ključno pripomogli k izvedbi mnogih raziskovalnih dejavnosti, na katerih so osnovana spoznanja te monografije. Ne nazadnje se zahvaljujemo sofinancerjem zgoraj omenjenih raziskovalnih projektov.

Bojan Dekleva

biografizacija, brezdomci, brezposelnost, delo, društvo Kralji ulice, družba dela, družba tveganja, gledališka pedagogika, integrativno/inkluzivno delo, materialna samostojnost, mladi, nezaposlenost, občutek koherentnosti, politično-ekonomsko nasilje, participacija, pomen dela, potrošniška družba, prehodi v odraslost, programi aktivne politike zaposlovanja, psihično zdravje, psihosocialna ogroženost, ranljive skupine, refleksivnost, rekonstruktivna analiza, socialna izklju enost, socialna pedagogika, socialna ranljivost, sociodemografske značilnosti, statusna praznina, stres, študije primera, telesno zdravje, trg dela, vmesne oblike pomoči, vzorci brezposelnosti, zdravje, življenjska usmeritev

ISBN 96-1253-017-4

9 789612 530174